

Thematafel 1: wonen en zorg – 11 mei 2022

Voorzitter: Karin Reilingh, taskforce wonen en zorg

Notulist: Aafke Postma, provincie Fryslân

Opmerking: Dit verslag is een samenvatting van wat in beide sessie besproken is. Hoewel er veel overeenkomsten waren in de beide sessies, is niet overal exact hetzelfde besproken.

‘It takes a village to take care for the silver generation’

Context

In Fryslân is sprake van een sterke vergrijzing: er komen meer ouderen en we worden ouder met zijn allen. Dat zal de komende jaren alleen maar toenemen. Dat betekent een opgave op het gebied van wonen en zorg – en zorg en wonen. We moeten langer zelfstandig wonen – maar hebben we daarvoor voldoende geschikte woningen? En is er voldoende zorg voor de thuiswonende ouderen – en dan hebben we het zowel over formele zorg als over informele zorg. Ook de mantelzorgers worden ouder. En zijn we ons er wel van bewust dat we ons moeten voorbereiden op de levensfase waarin we meer zorg nodig hebben en misschien nog wel zelfstandig moeten wonen, maar dat dat niet meer kan in de woning waar we nu wonen?

De Taskforce Wonen en Zorg werkt in opdracht van VNG, de ministeries van VWS en BZK en Aedes in de provincies, met ambassadeurs, aan een oplossing voor deze vraagstukken.

Wat opvalt in Fryslân is dat de verschillende partijen elkaar goed kennen en elkaar goed weten te vinden. Er is al veel onderzocht en geanalyseerd. We hebben inmiddels een scherp beeld van de opgave in Fryslân. We zien echter ook dat nog niet altijd duidelijk is wie welke rol pakt op het domein van wonen en zorg en dat partijen soms ook wachten op een initiatief van een ander.

Op 11 mei j.l. gingen we met elkaar in gesprek om te kijken hoe we de kennis en inzet van de individuele organisaties kunnen bundelen tot een gezamenlijke Friese inzet.

Een ding is duidelijk: we moeten het met elkaar oppakken om er voor te zorgen dat we op tijd slimme oplossingen bedenken en genoeg zorg aan onze ouderen bieden. Ouderen moeten zelfredzaam worden. Als ‘mienskip’ moeten we samenredzaam zijn.

En om te beginnen: we moeten het eerlijke verhaal gaan vertellen.

Wat zien we (kansen, bedreigingen)?

- Er wordt nog onvoldoende urgentie gevoeld om te anticiperen op de vergrijzing en de toenemende zorgvraag thuis.
- Een passende woning is voorwaardelijk om goede zorg te kunnen ontvangen – en goede zorg is nodig om langer zelfstandig thuis te kunnen wonen en waardig ouder te worden.
- Er is nu al een tekort aan mensen in de thuiszorg. Het wordt steeds moeilijker om mensen te krijgen. Als deze trend zich doorzet, zal er op termijn niet meer voor iedereen zorg zijn. Zeker niet voor mensen die in het buitengebied wonen.
- Zelfstandig wonen is de norm, de Wlz wordt niet verder uitgebreid.

- Op niet al te lange termijn wordt complexe zorg aan huis in dunbevolkte gebieden onmogelijk.
- Op dit moment heeft Fryslân procentueel de meeste vrijwilligers en mantelzorgers van Nederland. Door Corona is dit aantal al afgenomen. We verwachten dat door de vergrijzing dit percentage verder zal afnemen.
- Niet iedere woning is geschikt om op oudere leeftijd zelfstandig te wonen: of door de indeling van de woning of omdat de woning te ver van de voorzieningen, steunpunten of andere woningen afligt.
- In Fryslân is veel eigen woningbezit. Dat betekent dat woningeigenaren moeten investeren om de woning geschikt te maken voor langer zelfstandig wonen. Niet iedereen kan of wil dat. En niet iedere woning kan geschikt worden gemaakt.
- We hebben onvoldoende duidelijk wat er moet worden geïnvesteerd in woningen om deze geschikt te maken.
- 'Preventie' wordt vaak genoemd als deel van de oplossing, maar er wordt op verschillende manieren invulling gegeven aan het begrip preventie. We moeten concreter worden als we het over preventie hebben.
- We vertellen nog niet het 'eerlijke verhaal': namelijk dat niet iedereen bij het ouder worden in de huidige woning kan blijven wonen.
- Veel senioren zijn zich er niet van bewust dat ze mogelijk moeten verhuizen.
- Bij sterke vergrijzing, minder formele zorg en minder mantelzorgers zal de 'mienskip' meer op moeten pakken, meer omzien naar buurtgenoten. Dat vraagt dat burens elkaar kennen, vertrouwen en hulp van elkaar willen aannemen.

Wat kunnen we concreet gaan doen?

- Ontwikkelen van nieuwe woonvormen die geschikt en aantrekkelijk zijn voor senioren. Daarvoor moeten we wel weten hoeveel, waar en welke kwaliteit van woningen nodig is. De vraag is of in kleine kernen deze woningen moeten worden gebouwd of dat bijvoorbeeld in kleine kernen ook ouderen met meer inkomen toegang krijgen tot corporatiewoningen.
- Eisen stellen aan nieuwbouwwoningen zodat ze geschikt zijn voor senioren en om langer zelfstandig thuis te wonen. Ook wijken en buurten moeten levensloopbestendig worden ingericht.
- Er voor zorgen dat de leefomgeving senior-vriendelijk wordt ingericht.
- In een gezamenlijke (reclame)campagne allemaal (gezamenlijk en vanuit eigen verantwoordelijkheid) het eerlijke verhaal vertellen – namelijk dat op termijn niet meer voor iedereen overal zorg beschikbaar is en dat mensen zich nu moeten voorbereiden op het moment dat ze zorg nodig hebben. Hiervoor kan samenwerking worden gezocht met Omrop Fryslân, Leeuwarder Courant en Friesch Dagblad. Ook de cultuursector kan hier een waardevolle rol in spelen.
- Inzetten van een ouderencoach (levensfasecoach, woonconsulent) bijvoorbeeld vanaf 70 jaar. Deze kan vragen stellen over wonen, zorg, sterven, sociaal netwerk etc. Deze kan wijkgericht werken en iedere 3 jaar langsgaan bij de oudere. Op sommige plaatsen doet de huisarts dit. Maar ook de thuiszorg, de wijkverpleegkundige of een gebiedsteam kan hier een rol in spelen. Voorbeeld: Advanced Careplanning.
- Marktwerking uit de thuiszorg: nu komen er meerder organisaties op een dag in dezelfde straat. Dat betekent veel kilometers en veel reistijd. Als we de zorg op het platteland opnieuw verkavelen en minder thuiszorgorganisaties toelaten wordt er minder tijd verbruikt voor reizen. Ook de bureaucratie uit de zorg halen: minder

verantwoorden, meer vertrouwen helpt om daadwerkelijk zorg te verlenen. Eventueel administratie ondersteunen door slimme apps.

- Inspelen op innovatie in de zorg – niet alleen door meer domotica en slimme apps. Ook door slimmer te organiseren en slimme oplossingen te bedenken waardoor het verlenen van zorg makkelijker en lichter wordt.
- In het onderwijs aandacht besteden aan het waardig en gezond ouder worden.
- Inzetten van een verhuiscoach om ouderen te helpen te verhuizen naar een woning die past bij hun levensfase. Op verschillende plaatsen is hier al ervaring mee opgedaan.

Wie hebben we nodig?

- Ouderen zelf
- Huisarts
- Thuiszorg
- Woningcorporaties (Vereniging Friese Woningcorporaties)
- Gemeenten (Vereniging Friese gemeenten)
- Provincie
- Onderwijs
- Vrijwilligers
- Sociaal cultureel werk
- Zorgverzekering
- Rijk / ministerie VWS
- Kennispartners: FSP, DataFryslân, hogescholen, ROC's, ...
- Media: Omrop Fryslân, Leeuwarder Courant en Friesch Dagblad
- ROS Fryslân (Maeike van der Lei)
- Healthy Ageing Netwerk Noord-Nederland
- Cultuursector (Tryater, duwtje.com)
- Bibliotheken
- Zorgkantoren
- Ouderenbonden
- Vereniging Eigen Huis

Wat kunnen ouderen doen?

- Nadenken over het moment dat ze zorg nodig hebben – kan dat in de woning waar ze nu wonen?
- Plannen maken voor het moment dat het tijd is om wel te verhuizen: zorg en wonen plannen.
- Inschrijven bij een woningcorporatie.
- Netwerken bouwen.